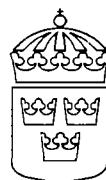

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1989/90:AU10

Den sjätte semesterveckan

1989/90
AU10

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1989/90:59 om den sjätte semesterveckan, fyra med anledning av propositionen väckta motioner samt en motion från den allmänna motionstiden 1990.

Regeringens förslag till etappvis genomförande av den sjätte semesterveckan samt en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för vissa arbetstagare i radiologiskt arbete tillstyrks av utskottet. Lagförslag avseende den första etappen — två dagars förlängning, vilken kan tas ut under det semesterår som börjar år 1991 — tillstyrks av utskottet. Lagarna avses träda i kraft den 1 april 1990.

Samtliga motioner avstyrks. Yrkandena i motionerna följs upp i reservationer av moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet och miljöpartiet de gröna.

Propositionen

1989/90:59 vari föreslås att riksdagen

1. dels godkänner de riktlinjer som föreslagits för genomförandet av den sjätte semesterveckan samt en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för arbetstagare i radiologiskt arbete,
2. dels antar förslaget (*se bilaga 1*) till lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
3. dels antar förslaget (*se bilaga 2*) till lag om ändring i lagen (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete.

Motionerna

Motioner med anledning av propositionen

1989/90:A4 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget om att införa den sjätte semesterveckan.

1989/90:A5 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag angående riktlinjer för genomförandet av en sjätte semestervecka,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flexibla arbetsvillkor.

1989/90:A6 av Gunilla André m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen avslår förslagen i proposition 1989/90:59 om förlängning av den lagstadgade rätten till semester till sex veckor.

1989/90:A7 av Charlotte Branting m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:59 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flexibilitet och individanpassning.

Motion från den allmänna motionstiden 1990

1989/90:A758 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar med avslag på proposition 1989/90:59 om en sjätte semestervecka att i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjerna för genomförandet av etapp 2 och etapp 3 av den sjätte semesterveckan.

Utskottet

Inledning

Den första semesterlagen, vilken trädde i kraft år 1938, gav arbetstagar-
na rätt till två veckors semester. År 1951 förlängdes den allmänna
semesteren till tre veckor och år 1963 till fyra veckor. Nu gällande
semesterlag, vilken ger rätt till fem veckors semester (25 semesterda-
gar), trädde i kraft år 1978.

Enligt semesterlagen utgår under ledigheten semesterlön i den mån
sådan är intjänad i förväg. Semesteråret, dvs. det år då semesterledighet
skall tas ut, löper från den 1 april till och med den 31 mars följande
år. Intjänandeåret är motsvarande tid året innan. Semesterlönen upp-
går till 12 % av den lön som arbetstagaren har uppburit under året.
Av betydelse för semesterlönens storlek är även bestämmelserna om
semesterlönegrundande frånvaro. För s.k. okontrollerade arbetstagare,
dvs. arbetstagare som utför arbetet i sitt hem m.fl. fall, gäller inte de

vanliga reglerna om semester. Sådana arbetstagare har rätt till särskild semesterlön, vilken beräknas på i huvudsak samma sätt som semesterlönen.

Lagen ger rätt till sammanhängande semesterledighet om minst fyra veckor under sommarmånaderna. Möjlighet finns att spara semesterdagar till kommande år.

Lagen (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete (den särskilda semesterlagen) trädde i kraft år 1964. Enligt denna lag har arbetstagare, som utför radiologiskt arbete och därvid utsätts för joniserande strålning i sådan omfattning att den kan anses vara hälsofarlig, rätt till längre semesterledighet än vad som följer av 4 § semesterlagen.

Den av regeringen år 1985 tillsatta kommittén för översyn av semestervillkoren har i december 1988 överlämnat betänkandet (SOU 1988:54) Om semester. Såväl semesterkommitténs betänkande som arbetstidskommitténs betänkande (SOU 1989:53) Arbetstid och välfärd har sänts ut för remissbehandling. Vidare har statens strålskyddsinstitut på regeringens uppdrag utrett behovet av särskild semester från strålskyddssynpunkt. Enligt strålskyddsinstitutets uppfattning — till vilken socialstyrelsen och arbetarskyddsstyrelsen anslutit sig — föreligger inte längre några skäl för särskild semesterförlängning för arbetstagare med radiologiskt arbete.

Sedan flera år har reformkrav funnits beträffande semesterns längd. LO har verkat för en generell förlängning av semestern, och enskilda förbund inom LO och TCO har fört fram krav på sex veckors semester för alla.

Enligt regeringens utfästelse i regeringsförklaringen den 4 oktober 1988 lagstiftas under valperioden om en sjätte semestervecka. Reformen genomförs stegvis. Inom arbetsmarknadsdepartementet har upprättats en promemoria (dnr AL 5131/89) Den sjätte semesterveckan med förslag att genomförandet skall ske i tre etapper. Myndigheter och organisationer har beretts tillfälle att framföra sina synpunkter på förslagen dels i samband med en s.k. hearing, dels genom skriftliga yttranden. De lagförslag som upprättats inom arbetsmarknadsdepartementet på grundval av den ovan nämnda promemorian har remitterats till lagrådet, vilket inte haft någon erinran mot de remitterade förslagen. Bortsett från en redaktionell ändring är det dessa förslag som regeringen nu lägger fram.

I den föreliggande propositionen 1989/90:59, Den sjätte semesterveckan, föreslås att den lagstadgade rätten till semester i etapper förlängs till sex veckor. Vidare föreslås en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för vissa arbetstagare i radiologiskt arbete.

Riktlinjer för genomförandet av den sjätte semesterveckan

Utgångspunkten för regeringsförslaget om en sjätte semestervecka är framför allt att de som har de sämsta arbetsmiljöerna och de mest påfrestande arbetsuppgifterna ofta också har den kortaste semestern.

Av semesterkommittén har redovisats att 97 % av de statligt anställda och 74 % av de anställda inom kommuner och landsting har mer än fem veckors semester. Inom SAF/LO- och SAF/PTK-områdena där- emot gäller i huvudsak endast den lagstadgade semestern. Förslaget om en sjätte semestervecka motiveras därför främst av kraven på rättvisa mellan olika löntagargrupper.

Enligt regeringsförslaget utvidgas den lagstadgade semestern till sex veckor. Genomförandet sker i tre etapper. Den första etappen omfattar två dagar, vilka kan tas ut under det semesterår som börjar år 1991. De övriga etapperna omfattar två resp. en dag under de närmast följande åren. Detta innebär att 27 semesterdagar utgår år 1991, 29 semesterdagar år 1992 och 30 semesterdagar år 1993.

Semesterlönen vid fem veckors semester utgör enligt gällande bestämmelser 12 % av arbetstagarnas under intjänandeåret förfallna lön i anställningen. Enligt propositionen bör den sjätte semesterveckan kompenseras på motsvarande sätt. Regeringsförslaget innebär att semesterlönen vid 27 semesterdagar utgör 13 %, vid 29 semesterdagar 13,9 % och vid 30 semesterdagar 14,4 % av löneunderlaget.

I propositionen anförs att kostnaderna för den sjätte semesterveckan kommer att vara ojämnt fördelade över arbetsmarknaden beroende på att stora grupper arbetstagare redan genom avtal har längre semester än fem veckor. De största kostnaderna kommer att uppstå inom den privata sektorn. För hela arbetsmarknaden skulle kostnaderna uppgå till 1,9–2,0 % av lönesumman.

I propositionen relateras att SAF och Landstingsförbundet har ansett semesterreformen alltför kostnadskrävande. Enligt SAF uppstår kostnader — utöver lönekompensationskostnader — genom att företagens kapitalutrustning får kortare driftstid. Arbetsmarknadsministern tar i propositionen också upp den sjätte semesterveckans inverkan på landets produktionsförmåga. Produktionsbortfallet skulle motsvara 1,5–2,0 % av den totala produktionsförmågan, dvs. mellan 15 och 20 miljarder kronor.

Såväl SAF som Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet m.fl. har enligt propositionen uttryckt farhågor för att arbetskraftsbristen kan förvärras om semesterreformen genomförs. Mot denna bedömning anförs i propositionen att enligt arbetstidskommitténs beräkningar kommer utbudet av arbetskraft i timmar räknat att öka under de närmaste 15 åren även om den sjätte semesterveckan genomförs och föräldraförsäkringen förlängs till 18 månader.

I fem motioner yrkas på avslag beträffande regeringens förslag om riktlinjer. I flera av motionerna berörs rättvisaspekten och ifrågasätts om någon egentlig orättvisa föreligger när man inom olika områden har prioriterat på olika sätt i fråga om lön och ledighet.

Moderata samlingspartiet framhåller i motion A5 att produktivitetsutvecklingen i den svenska ekonomin är mycket dålig och att ökad semester liksom ökad lön ökar företagets kostnader och försämrar Sveriges konkurrenskraft. Om semesterförlängningen genomförs kan den sammanfalla med att den svenska ekonomin är inne i en akut

kostnadskris. Arbetstidsutredningen har beräknat att semesterveckan medför en sänkning av BNP med ca 2 %. Detta motsvarar, med regeringens egna bedömningar i finansplanen, hela den beräknade tillväxten för år 1990. Vidare är det enligt motionärerna naturligt att de fackliga organisationer som redan har uppnått sex veckors semester kommer att kräva antingen en förlängning till minst sju veckor eller kompenserande löneökningar. Resultatet skulle bli ytterligare ökad inflation. Vidare anförs att en lagstiftning om utökad semester skulle innebära att de enskilda individernas rätt att bestämma över sin arbetstid kränks och att regeringen inte visar förtroende för arbetsmarknadens parter. Moderata samlingspartiet förordar slutligen flexibilitet i arbetsvillkoren, så att önskemål om arbetstid, semesterlängd och liknande i så hög grad som möjligt avgörs av de enskilda individerna. Individuella arbetstids- och semesteravtal kan komplettera lagar och avtal.

I motion A7 av Charlotte Branting m.fl. (fp) motiveras yrkandet om avslag på regeringens förslag med bristen på arbetskraft och de omedelbara konsekvenserna inom näringslivet i fråga om produktionsbortfall. I motionen förordas vidare att individen själv skall få styra sitt uttag av ledighet — i form av längre semester eller genom anpassning av arbetstiderna till familjeliv och fritid — när det finns samhällsekonomiska möjligheter att förkorta arbetstiden. Enligt motionärerna skulle i dagsläget en obligatorisk lagstiftad sjätte semestervecka minska flexibiliteten i arbetslivet och individernas valfrihet.

Börje Hörnlund m.fl. (c) yrkar i motion A758 att riksdagen med avslag på propositionen om en sjätte semestervecka beslutar att i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjerna för genomförandet av etapp 2 och etapp 3 av den sjätte semesterveckan. Motionärerna biträder förslaget om en första etapp under förutsättning att parterna på arbetsmarknaden på ett ansvarsfullt sätt kalkylerar in kostnaderna för en förlängd semester i det totala löneutrymme som står till buds. Beslut om tidpunkt för genomförande av de båda övriga etapperna bör anstå tills en säkrare bedömning av den ekonomiska utvecklingen kan göras än för närvarande. I motionen anförs att man ser det som en rättvisefråga att skillnaderna i semester mellan olika grupper minskar. I detta sammanhang understryks också vikten av ökad flexibilitet för enskilda individer, både vad avser arbetstidens längd och förläggning.

Claes Roxbergh m.fl. (mp) anför i motion A4 att förlängd semester inte är en reform som enligt miljöpartiet de gröna bör prioriteras i nuvarande ekonomiska läge. Miljöpartiet förordar en generell arbetstidsförkortning, vilken kan antas få de största sociala konsekvenserna i form av ökad valfrihet och rättvisa. I motionen framhålls att en sjätte semestervecka inte på något sätt ökar människornas möjlighet att råda över sin vardagstid.

Enligt motion A6 av Gunilla André m.fl. (c) blir reformen med sex veckors semester direkt kvinnofientlig. Motionärerna pekar på att kvinnor alltid arbetar mer än män eftersom kvinnor förutom sitt förvärvsarbete svarar för merparten av det oavlönade arbetet i hem och

familj. För att orka med både det betalda och det obetalda arbetet förkortar kvinnor sin arbetstid till i genomsnitt sex timmar per dag utan ekonomisk kompensation. Med det föreliggande förslaget får kvinnorna fortsätta att betala sin arbetstidsförkortning själva och blir utslitna i förtid. Motionärerna accepterar inte att utrymmet för framtida arbetstidsförkortning intecknas genom beslut om sex veckors semester.

Utskottet vill för sin del framhålla följande. I likhet med propositionen anser utskottet att en längre generell semester innebär ett steg mot ökad rättvisa i fråga om sociala villkor för arbetstagarna. I motionerna har invändningar rests mot reformen på grundval av farhågor om en förvärrad arbetskraftsbrist och med hänsyn till det ekonomiska läget. Utskottet är medvetet om att bristen på arbetskraft och överhettning i ekonomin väntas bestå under år 1990. Enligt utskottets uppfattning måste man emellertid se en reform av detta slag på längre sikt. Arbetstidskommittén har redovisat att utbudet av arbetskraft i timmar räknat kommer att öka under de närmaste 15 åren även om den sjätte semesterveckan genomförs och föräldraförsäkringen förlängs. Till skillnad från motionerna A4 och A6 kan utskottet inte biträda tanken att den sjätte semesterveckan skulle vara oförenlig med en arbetstidsförkortning. I propositionen nämns nämligen att möjligheten att använda den femte och sjätte semesterveckan för att förkorta veckoarbetstiden kan komma att övervägas i samband med lagstiftningen för de senare etapperna i semesterreformen. Utskottet anser det vara av intresse att denna fråga övervägs liksom möjligheterna till flexibilitet i arbetstidsuttaget. Utskottet har därutöver erfarit att regeringen ämnar återkomma till riksdagen med förslag om stimulans för sparande av semester eller möjligheter att arbeta under den femte och sjätte semesterveckan. Utskottet finner även sådana förslag intressanta med hänsyn till att bristen på arbetskraft för närvarande är stor. Med hänvisning till dessa uttalanden från utskottets sida tillstyrks att riksdagen godkänner de riktlinjer som föreslagits i propositionen för genomförandet av den sjätte semesterveckan samt en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för arbetstagare i radiologiskt arbete. De i sammanhanget behandlade kraven i motionerna A4 (mp), A5 (m), A6 (c), A7 (fp) och A758 (c) avstyrks i den mån de inte besvarats med vad utskottet anfört.

Lagförslag

Semesterlagen

I proposition 1989/90:59 föreslår föredraganden att *den lagstadgade semestern förlängs* med två dagar, vilka kan tas ut under det semesterår som börjar år 1991 och att semesterlönen samtidigt höjs till 13 % av löneunderlaget. Denna första etapp medför ändringar i 4, 16 och 27 §§ semesterlagen. De föreslagna lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 1990.

Moderata samlingspartiet i motion A5, Charlotte Branting m.fl. (fp) i A7, Claes Roxberg m.fl. (mp) i A4 samt Gunilla André m.fl. (c) i A6 avvisar regeringens förslag till lag om ändring i semesterlagen vad gäller en förlängning av semestern med två dagar samt motsvarande semesterlön. Börje Hörnlund m.fl. (c) biträder i motion A758 regeringens förslag i denna del.

Utskottet noterar att lagförslagen har godtagits av lagrådet. Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att riksdagen antar det som bilaga 1 fogade förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480) vad gäller en förlängning av semestern med två dagar samt motsvarande semesterlön och avslår här aktuella motionsyrkanden.

I propositionen föreslås vidare en mindre *ändring av semesterlagen på grund av tidigare lagstiftning*. Förslaget innebär att den hänvisning som i 15 § görs till 17 § första stycket även omfattar punkterna 7 och 8.

Bestämmelserna i 15 § semesterlagen gäller rätten för en arbetstagare att avräkna sjukdagar eller andra semesterlönegrundande frånvarodagar från semesterledighet. I första stycket görs för närvarande en hänvisning till 17 § första stycket 2—6. Eftersom 17 § ändrats genom tillägg av två nya punkter år 1986 resp. 1988 (rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare resp. rätt till ledighet för närståendevård) föreslås att hänvisningen skall gälla 17 § första stycket punkterna 2—8 med ikraftträdande den 1 april 1990.

Yrkandena i motion A5 (m) och A7 (fp) såvitt avser avvisande av regeringens lagförslag har av utskottet uppfattats endast gälla de ändringar i semesterlagen som rör förlängning av semestern med två dagar samt motsvarande semesterlön. Utskottet biträder den föreslagna ändringen av 15 §.

Återstående delar av ändringsförslaget beträffande semesterlagen (rubrik, ikraftträdande m.m.) lämnas utan erinran av utskottet.

Den särskilda semesterlagen

Den särskilda semesterlagen är sedan år 1978 formulerad på det sättet att arbetstagare som berörs har rätt till längre ledighet än vad som följer av gällande semesterlag. Införande av den sjätte semesterveckan skulle därför innebära att de arbetstagare som omfattas av den särskilda semesterlagen skulle få längre semester än sex veckor.

I propositionen föreslås att den särskilda semesterlagen ändras så att den sjätte semesterveckan inte kommer att grunda någon rätt till semesterförlängning.

Vid tidigare förlängningar av den lagstadgade semestern har behovet av den särskilda semesterlagen prövats. Vad som nu återstår är fem semesterdagar utöver vad som gäller för andra. I propositionen anfördes att en sådan rätt till ledighet knappast går att motivera utifrån specifikt medicinska synpunkter. Risker i arbetslivet bör enligt propositionen motverkas genom förbättringar av arbetsmiljön. Den lagändring som föreslås innebär en successiv avveckling av särregleringen i takt med

att sex veckors semester genomförs för alla arbetstagare. När den tredje etappen i semesterreformen genomförs bör den särskilda semesterlagen upphävas. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 april 1990.

Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägt och föreslår att riksdagen med avslag på motion A7 i motsvarande del antar det som bilaga 2 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *riktlinjer för den sjätte semesterveckan*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:A4 i motsvarande del, 1989/90:A5 yrkandena 1 och 3, 1989/90:A6 i motsvarande del, 1989/90:A7 i motsvarande del samt 1989/90:A758 yrkande 1 i motsvarande del godkänner de i proposition 1989/90:59 föreslagna riktlinjerna för genomförandet av den sjätte semesterveckan samt en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för arbetstagare i radiologiskt arbete,

res. 1 (m, fp)

res. 2 (c)

res. 3 (mp)

2. beträffande *förlängning av semester*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:A4 i motsvarande del, 1989/90:A5 yrkande 2, 1989/90:A6 i motsvarande del och 1989/90:A7 i motsvarande del samt med anledning av motion 1989/90:A758 yrkande 1 i motsvarande del antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480) såvitt avser 4, 16 och 27 §§,

res. 4 (m, fp)

3. beträffande *ändring av semesterlagen på grund av tidigare lagstiftning*

att riksdagen antar 15 § i det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480),

4. beträffande *återstående delar av ändringsförslaget beträffande semesterlagen*

att riksdagen bifaller regeringens förslag,

5. beträffande *den särskilda semesterlagen*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:A7 i motsvarande del antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete.

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Marianne Stålberg (s), Börje Hörnlund (c), Lahja Exner (s), Anders G Högmark (m), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Karl-Erik Persson (vpk), Anna Horn af Rantzien (mp), Monica Öhman (s), Erik Holmkvist (m), Kjell-Arne Welin (fp) och Göran Engström (c).

Reservationer

1. Riktlinjer för den sjätte semesterveckan (mom. 1)

Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Erik Holmkvist (m) och Kjell-Arne Welin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna A5 (m) och A7 (fp) att regeringens förslag att förlänga den lagstadgade semestern till sex veckor bör avvisas av riksdagen. I det ekonomiska läge som landet nu befinner sig i med mycket dålig produktivitetstillväxt, inflationstryck och en avtagande konkurrensförmåga är det inte reformer av detta slag som behövs. Produktionsbortfallet för en sjätte semestervecka beräknas till 15 – 20 miljarder kronor. Semesterveckan motsvarar en minskning i arbetskraftsutbudet på 60 – 70 000 årsarbetskrafter. Enligt utskottets uppfattning skulle den sjätte semesterveckan avsevärt motverka de krafter som verkar för ett högre arbetskraftsutbud i samhället.

Utskottet har erfarit att regeringen avser att införa stimulanser för sparande av semester eller möjligheter att arbeta under den femte och sjätte semesterveckan. Detta visar att regeringen själv ifrågasätter sitt förslag om en sjätte semestervecka.

Utskottet har förståelse för att många arbetstagare vill förkorta sin arbetstid. Därvid finns det – som arbetstidskommittén har visat – fler som vill minska sin arbetstid varje vecka än som vill ha förlängd semester – under förutsättningen att det finns utrymme för arbetstidsförkortningar. Det finns emellertid också heltidsanställda som vill öka sin arbetstid. Enligt utskottets sätt att se betyder detta att det är angeläget ur livskvalitetssynpunkt att individerna själva får styra sitt uttag av ledighet. I takt med de samhällsekonomiska möjligheterna bör de enskilda människorna få avgöra om ledigheten skall utgå i form av längre semester eller genom anpassning av arbetstiderna till familjeliv

och fritid. Även arbetsgivarna har utifrån sina utgångspunkter ett intresse av flexibla och individuella lösningar, bl.a. för att öka arbetskraftsutbudet. Utskottet förordar en utveckling mot flexibla arbetsvillkor som framkommer genom lokala och individuella överväganden mellan arbetstagare och arbetsgivare.

Sammanfattningsvis ansluter sig utskottet till de synpunkter i motionerna A5 (m) och A7 (fp), vilka ligger bakom ett avvisande av regeringens proposition, samt den syn på flexibilitet i arbetslivet som framförs i nämnda motioner. Motionerna A4 (mp) och A6 (c), vilka delvis har andra utgångspunkter, blir genom utskottets ställningstagande tillgodosedda. Motion A758 (c) i aktuell del bör lämnas utan åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *riktlinjer för den sjätte semesterveckan*
att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A5 yrkandena 1 och 3 samt 1989/90:A7 i motsvarande del, med anledning av motionerna 1989/90:A4 i motsvarande del och 1989/90:A6 i motsvarande del samt med avslag på motion 1989/90:A758 yrkande 1 i motsvarande del avslår de i propositionen föreslagna riktlinjerna för genomförandet av den sjätte semesterveckan samt en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för arbetstagare i radiologiskt arbete,

2. Riktlinjer för den sjätte semesterveckan (mom. 1)

Börje Hörnlund och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

I likhet med motion A758 (c) biträder utskottet förslaget om att en förlängning av semesterledigheten med två dagar genomförs i en första etapp. Bakgrunden är att de som enbart har rätt till den lagstadgade semestern till största delen har de lägsta lönerna och de sämsta arbetsmiljöerna. Dessa grupper har inte haft ekonomiska möjligheter att ta ut tillgängligt ekonomiskt utrymme i form av ledighet. Även jordbrukare med animalieproduktion måste få ökade möjligheter till ledighet. Utskottet återkommer inom kort i denna fråga.

Den nu föreslagna semesterförlängningen förutsätter enligt utskottets mening att parterna på arbetsmarknaden på ett ansvarsfullt sätt kalkylerar in kostnaderna därför i det totala löneutrymme som står till buds. Däremot anser utskottet att beslutet om tidpunkten för genomförandet av de båda efterföljande etapperna bör anstå tills en säkrare bedömning av den ekonomiska utvecklingen kan göras än för närvarande. Avvecklingen av särregleringen för semester vid radiologiskt arbete får anpassas därefter.

Vidare vill utskottet lägga stor vikt vid de personliga valmöjligheterna så att arbetstiderna kan anpassas till olika familjers och individers behov och önskemål. Om denna målsättning skall kunna uppnås krävs förändringar i både semester- och arbetstidslagstiftningen samt att avtalen på arbetsmarknaden anpassas till en friare arbetstidsförlägg-

ning. Utskottets allmänna bedömning är att mer likartade förhållanden i rätten till semesterledighet ger större möjligheter att i framtiden tackla arbetstidsfrågorna. Slutligen anser utskottet att semesterlagens regler om semesterlönegrundande frånvaro bör ses över i syfte att undanröja nuvarande negativa konsekvenser för de små företagen. Även i denna fråga avser utskottet att återkomma inom kort.

Med utskottets ställningstagande bör övriga i sammanhanget behandlade motioner i tillämpliga delar lämnas utan åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *riktlinjer för den sjätte semesterveckan*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A758 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på proposition 1989/90:59 och motionerna 1989/90:A4 i motsvarande del, 1989/90:A5 yrkandena 1 och 3, 1989/90:A6 i motsvarande del och 1989/90:A7 i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört om riktlinjer för genomförandet av den sjätte semesterveckan samt en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för arbetstagare i radiologiskt arbete,

3. Riktlinjer för den sjätte semesterveckan (mom. 1)

Anna Horn af Rantzen (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att i nuvarande ekonomiska läge är förslaget om förlängd semester inte en reform som bör prioriteras. I likhet med miljöpartiet de gröna i motion A4 anser utskottet att kostnaderna för den sjätte semesterveckan skulle minska de ekonomiska möjligheterna att genomföra en mer angelägen reform med en generell arbetstidsförkortning. Enligt utskottets sätt att se skulle en sådan arbetstidsförkortning innebära de största fördelarna i form av ökad valfrihet, större möjligheter att ta eget ansvar för vård av barn och gamla, minskad stress m.m. Vidare skulle förutsättningarna för ökad jämställdhet i hemmet öka.

Förslaget om en sjätte semestervecka är emellertid en dålig form av arbetstidsminskning både från ekonomisk och social synpunkt. Med hänvisning till det sagda avvisar utskottet propositionen. Synpunkterna i motion A6 (c) ligger i linje med utskottets ställningstagande. Även motionerna A5 (m) och A7 (fp) — vilka har andra utgångspunkter — tillgodoses i tillämpliga delar. Motion A758 (c) avstyrks i aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *riktlinjer för den sjätte semesterveckan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A4 i motsvarande del och 1989/90:A6 i motsvarande del, med anledning av motionerna 1989/90:A5 yrkandena 1 och 3 samt 1989/90:A7 i motsvarande del samt med avslag på motion 1989/90:A758 yrkande 1 i motsvarande del avslår de i propositionen föreslagna

riktlinjerna för genomförandet av den sjätte semesterveckan samt en successiv avveckling av rätten till förlängd semester för arbetstagare i radiologiskt arbete,

1989/90:AU10

4. Förlängning av semester (mom. 2)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Erik Holmkvist (m) och Kjell-Arne Welin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "aktuella motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare avvisat regeringens förslag till riktlinjer för den sjätte semesterveckan. Utskottet har därvid ställt sig bakom motionerna A5 (m) och A7 (fp) bl.a. vad gäller en förordad utveckling mot flexibla arbetsvillkor. Som en följd av utskottets tidigare ställningstagande avvisas propositionens förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480) vad gäller en förlängning av semestern med två dagar samt motsvarande semesterlön. Motion A758 (c) avstyrks i tillämplig del. Övriga i sammanhanget behandlade motioner blir i tillämpliga delar tillgodosedda genom utskottets ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande förlängning av semester

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A5 yrkande 2 och 1989/90:A7 i motsvarande del, med anledning av motionerna 1989/90:A4 i motsvarande del och 1989/90:A6 i motsvarande del samt med avslag på motion 1989/90:A758 yrkande 1 i motsvarande del avslår det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480) såvitt avser 4, 16 och 27 §§.

Lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 4, 15, 16 och 27 §§ semesterlagen (1977:480) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Arbetstagare har rätt till *tjugofem* semesterdagar varje semesterår utom i fall som avses i 5 och 27 §§.

Arbetstagare har rätt till *tjugosju* semesterdagar varje semesterår utom i fall som avses i 5 och 27 §§.

Under semesterledighet skall arbetstagare ha semesterlön i den mån han har tjänat in sådan under intjänandeåret.

Arbetstagare får avstå från rätt till semesterledighet som ej är förenad med semesterlön.

15 §

Infaller under semesterledigheten dag då arbetstagaren är oförmögen till arbete på grund av sjukdom eller dag som är semesterlönegrundande enligt 17 § första stycket 2–6 skall, om arbetstagaren utan dröjsmål begär det, sådan dag ej räknas som semesterdag.

Infaller under semesterledigheten dag då arbetstagaren är oförmögen till arbete på grund av sjukdom eller dag som är semesterlönegrundande enligt 17 § första stycket 2–8 skall, om arbetstagaren utan dröjsmål begär det, sådan dag ej räknas som semesterdag.

Semesterdagar som återstår på grund av att första stycket har tillämpats skall utgå i ett sammanhang, om arbetstagaren ej medger annat.

16 §

Semesterlönen utgör *tolv* procent av arbetstagarens under intjänandeåret förfallna lön i anställningen.

Semesterlönen utgör *tretton* procent av arbetstagarens under intjänandeåret förfallna lön i anställningen.

Vid beräkning av lönen under intjänandeåret skall i lönesumman ej inräknas annan semesterlön än sådan som avses i 22 § eller permitteringslön med anledning av driftsuppehåll för samtidig semester. I lönesumman skall ej heller inräknas ersättning som har utgått för dag, då arbetstagaren helt eller delvis har haft sådan ledighet från arbetet som är semesterlönegrundande enligt 17 §. För varje sådan dag skall arbetsinkomsten i stället ökas med ett belopp, motsvarande arbetstagarens genomsnittliga dagsinkomst i anställningen under övrig tid av intjänandeåret. Har arbetstagaren då ej haft någon inkomst i anställningen, skall semesterlönen beräknas med hänsyn till den inkomst som det kan antagas att han skulle ha haft, om han under denna tid hade arbetat för arbetsgivarens räkning.

27 §

Arbetstagare, som utför arbetet i sitt hem eller annars under sådana förhållanden att det icke kan anses

Arbetstagare, som utför arbetet i sitt hem eller annars under sådana förhållanden att det icke kan anses

tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, är berättigad till särskild semesterlön med *tolv* procent av arbetstagarens under intjänandeåret förfallna lön i anställningen.

tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, är berättigad till särskild semesterlön med *tretton* procent av arbetstagarens under intjänandeåret förfallna lön i anställningen.

Beräkning av lönen under intjänandeåret skall ske med motsvarande tillämpning av 16 § andra stycket. Vad där föreskrives angående semesterlönegrundande frånvaro skall dock tillämpas med avseende på kalendervecka, om ej annan tidsperiod överenskommes. Även 24 och 25 §§ samt, om anställningen har avsetts skola pågå högst tre månader och omfatta högst 60 timmar, 5 § tredje stycket äger motsvarande tillämpning.

Särskild semesterlön skall betalas ut senast den 30 juni näst efter intjänandeårets utgång eller, om intjänandeåret löper ut efter den 30 april, senast två månader efter dess utgång.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 1990. Semesterledighet enligt den nya lagen utgår dock först under semesteråret den 1 april 1991 – den 31 mars 1992, om ej annat överenskommes.

2. Kollektivavtal eller annat avtal, som har träffats med utgångspunkt i äldre lag och innefattar sämre förmåner än som följer av den nya lagen, är i sådan del utan verkan.

Lag om ändring i lagen (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1¹ §

Arbetstagare som för arbetsgivarens räkning utför radiologiskt arbete, vari arbetstagaren utsättes för joniserande strålning i sådan utsträckning att menlig inverkan därav kan befaras, har under villkor som föreskrives i denna lag rätt till längre semesterledighet än som följer av 4 § semesterlagen (1977:480). För varje kalendermånad av intjänandeåret, under vilken arbetstagaren har utfört sådant arbete minst femton dagar, skall semesterledigheten påföljande semesterår förlängas med fem tolftefels semesterdag. Uppstår vid beräkningen brutet dagantal, skall det avrundas till närmast högre hela tal.

Arbetstagare som för arbetsgivarens räkning utför radiologiskt arbete, vari arbetstagaren utsättes för joniserande strålning i sådan utsträckning att menlig inverkan därav kan befaras, har under villkor som föreskrives i denna lag rätt till längre semesterledighet än som följer av 4 § semesterlagen (1977:480) *i dess lydelse före den 1 april 1990*. För varje kalendermånad av intjänandeåret, under vilken arbetstagaren har utfört sådant arbete minst femton dagar, skall semesterledigheten påföljande semesterår förlängas med fem tolftefels semesterdag. Uppstår vid beräkningen brutet dagantal, skall det avrundas till närmast högre hela tal.

Med dag, under vilken utförts arbete, som avses i första stycket, jämställs

1) dag, under vilken arbetstagaren varit semesterledig, dock endast om hans arbete omedelbart före och omedelbart efter ledigheten varit sådant som avses i första stycket, samt

2) dag, under vilken arbetstagaren haft ledighet som är semesterlönegrundande enligt 17 § semesterlagen, dock ej om arbete, som avses i första stycket, uppenbarligen icke kunnat beredas honom sådan dag och anledningen härtill varit annan än driftsuppehåll för samtidig semester.

För varje semesterdag som tillkommer enligt första stycket utgår semesterlön med 0,48 procent av arbetstagarens under intjänandeåret förfallna lön i anställningen, beräknad enligt 16 § semesterlagen. Lag (1977:481).

Denna lag träder i kraft den 1 april 1990.

¹ Senaste lydelse 1977:481.

